

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

VII. volebné obdobie

Číslo: CRD-1372/2019

1554

N á v r h

Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva
a národnostné menšiny

n a p r i j a t i e

uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane slobody náboženstva alebo viery a pomoci prenasledovaným kresťanom a iným náboženským komunitám vo svete

Predkladá:

Výbor NR SR pre ľudské práva
a národnostné menšiny

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia Národnej rady SR
2. Odôvodnenie
3. Uznesenie Výboru NR SR pre ľudské práva
a národnostné menšiny

Bratislava jún 2019

NÁVRH

UZNESENIE NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY z ... júna 2019

o ochrane slobody náboženstva alebo viery a pomoci prenasledovaným kresťanom a iným náboženským komunitám vo svete

Národná rada Slovenskej republiky,

odvolávajúc sa na čl. 18 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, čl. 18 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a na čl. 24 Ústavy Slovenskej republiky, v zmysle ktorých je sloboda náboženstva alebo viery základným ľudským právom;

pripomínajúc si obmedzovania slobody náboženstva alebo viery na Slovensku v 20. storočí, zvlášť prenasledovanie židov v období slovenského štátu a prenasledovanie kresťanských cirkví počas desaťročí komunistického režimu;

pripomínajúc si význam Sviečkovej manifestácie z Veľkého piatku 25. marca 1988, ktorá bola významným vystúpením slovenskej spoločnosti v prospech občianskych a náboženských slobôd a ktorá zarezovala po celom svete a pričiniť sa o spoločenský pohyb vedúci k pádu železnej opony;

A. berie na vedomie

závery Rady EÚ zo 16. novembra 2009 o slobode náboženstva alebo viery, usmernenie Rady EÚ z 24. júna 2013 v oblasti presadzovania a ochrany slobody náboženstva alebo viery, uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2019 k usmerneniu Rady EÚ a mandátu osobitného vyslanca EÚ pre podporu slobody náboženstva alebo viery mimo EÚ ako aj ďalšie nedávne uznesenia a legislatívne akty mnohých národných parlamentov na podporu slobody náboženstva alebo viery;

rezolúciu Valného zhromaždenia OSN z 28. mája 1948, ktorá ustanovuje 22. august za Medzinárodný deň pripomínajúci obeť násilných činov založených na náboženstve alebo viere;

vyhlásenie Národnej rady Slovenskej republiky k aktom násillia a prenasledovania príslušníkov kresťanských komunit na viacerých miestach vo svete z 29. marca 2011;

programové priority predsedníctva Slovenskej republiky v Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu na rok 2019, ktoré zahŕňajú podporu tolerancie a prevenciu diskriminácie z dôvodu vierovyznania alebo náboženstva;

dobrovoľný záväzok Slovenskej republiky podporovať slobodu náboženského vyznania alebo viery a náboženskú toleranciu na medzinárodnej úrovni v rámci členstva SR v Rade OSN pre ľudské práva na roky 2018 – 2020;

B. vyjadruje

solidaritu všetkým prenasledovaným pre svoje náboženstvo alebo vieru, ktorých počet v posledných rokoch výrazne narastá;

očakávanie, že štáty splnia svoju povinnosť zabezpečiť ochranu pred diskrimináciou a násillím voči každému, vrátane osôb patriacich k náboženským menšinám;

odsúdenie všetkým formám diskriminácie a násilia páchaného na rôznych skupinách obyvateľstva pre ich náboženstvo alebo vieru, predovšetkým však genocídam;

očakávanie, že v súlade s medzinárodným právom budú páchatelia násilia potrestaní a obeť odškodnené;

uznanie za prácu mnohým slovenským organizáciám, ktoré sú po celom svete dlhodobo činné v oblasti pomoci prenasledovaným pre náboženstvo alebo vieru;

súhlas so zaradením presadzovania a ochrany slobody náboženstva alebo viery medzi priority ľudskoprávnej politiky Európskej únie;

C. odporúča

vláde Slovenskej republiky,

aby zvýšila medzirezortné úsilie v oblasti ochrany slobody náboženstva alebo viery a pomoci prenasledovaným kresťanom a iným náboženským komunitám vo svete.

Odôvodnenie:

Medzinárodné spoločenstvo je v posledných rokoch čoraz častejšie svedkom porušovania slobody náboženstva alebo viery. Medzinárodné organizácie a štáty po celom svete na túto situáciu promptne reagujú vo svojej zahraničnej politike. So zreteľom na význam dodržovania slobody náboženstva alebo viery v záujme mieru a prosperity vo svete a so zreteľom na bolestné skúsenosti s potlačovaním náboženskej slobody na Slovensku v 20. storočí Výbor NR SR pre ľudské práva a národnostné menšiny predkladá tento návrh uznesenia za cieľom navýšiť úsilie SR v tejto oblasti.

V posledných rokoch sme vo svete svedkami nárastu prípadov porušovania slobody náboženstva alebo viery. Podľa štúdie organizácie Pew Research Center mediánové hodnoty indexu vládných obmedzení náboženskej slobody ako aj indexu nepriateľských prejavov voči náboženským skupinám vykazujú v rokoch 2007 – 2016 stúpajúci trend.¹ Podľa štúdie organizácie Open Doors sa počet sledovaných krajín, v ktorých sú osobitne kresťania prenasledovaní vo vysokej alebo extrémne vysokej miere, zvýšil z 22 v roku 2014 na 40 v roku 2019.²

Slovenskej verejnosti sú osobitne známe príbehy prenasledovania kresťanov, jezídov, umiernených moslimov a ďalších náboženských komunit na území Iraku a Sýrie zo strany Islamského štátu v ostatných rokoch. Počet kresťanov v Iraku za posledné desaťročie klesol z 1,4 milióna na 250 000.³ Dlhoročná ľudsko-právna kríza je tiež skutočnosťou v Mjanmarsku, kde vládny režim dlhodobo porušuje základné ľudské práva etnických a náboženských menšín. Najznámejšou z nich je prevažne moslimská menšina Rohingov. Počet Rohingov, ktorí utiekli z Mjanmarska v čase vrcholiaceho prenasledovania v roku 2017, prekročil 725 000.⁴ Dlhodobo alarmujúca je tiež situácia stúpenčov duchovného hnutia známeho ako Falun Gong v Čínskej ľudovej republike, ktorí sú od konca deväťdesiatych rokov obeťou prenasledovania zo strany štátnych orgánov. Osobitne alarmujúca je rozšírená a dôkladne zdokumentovaná prax odoberania orgánov týmto vážnom svedomia štátnymi orgánmi napriek ich nesúhlasu.⁵ V prípade kresťanov a jezídov a ďalších menšín na Blízkom Východe ako aj Rohingov v Mjanmarsku konštatujú renomované medzinárodné ľudskoprávne organizácie genocídu.⁶

Okrem spomínaných oblastí, kde pretrváva ľudskoprávna a humanitárna kríza dlhodobo, sme za posledný rok boli svedkami niekoľkých významných prípadov, ktoré poukazujú na naliehavosť potreby zvýšiť úsilie vo veci ochrany slobody náboženstva alebo viery vo svete.⁷ Oslobodenie pakistanskej kresťanky Asie Bibi tamojším Najvyšším súdom spod trestu smrti, na ktorý bola nespravodlivo odsúdená pre údajné rúhanie, viedlo na jeseň 2018 k vlne masových nepokojov a agresívnych prejavov nasmerovaných voči pakistanským kresťanom zo

¹ <https://www.pewforum.org/2018/06/21/number-of-countries-with-very-high-government-restrictions-on-religion-at-highest-level-since-2007/>

² <https://www.opendoorsuk.org/persecution/resources/wwl-advocacy-report-2019.pdf>

³ http://adfinternational.org/wp-content/uploads/2018/05/ADFI_IN_BeautyForAshes_Feature_v3_20180507.pdf

⁴ https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_64.pdf p.355

⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0603&language=SK&ring=P7-RC-2013-0562>

⁶ Pozri publikáciu Never Again od ľudskoprávnej organizácie ADF Int.

<https://adfinternational.org/resource/never-again/> a správu OSN k Mjanmarsku

https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_64.pdf s. 352-353.

⁷ Prípady porušovania slobody náboženstva alebo viery uvedené v tomto odôvodnení z ďaleka nevyčerpávajú všetky prípady porušovania tohto základného ľudského práva za posledné desaťročia. Pre úplnejší zoznam porušovaní viď napríklad vyššie uvedené štúdie od Pew Research Center (pre rôzne náboženstvá a presvedčenia) alebo Open Doors (osobitne kresťania).

strany islamistických extrémistov.⁸ Na Novom Zélande v meste Christchurch 15. marca 2019 útočník, samozvaný biely rasista motivovaný islamofóbiou, v dvoch mešitách zastrelil 49 a zranil ďalších 50 moslimov počas konania modlitieb.⁹ Počet obetí bombových útokov na kostoly a hotely na Srí Lanke na Veľkonočnú nedeľu 21. apríla 2019 presiahol vyše 300 osôb. V mestách Negombo, Batticaloa a Colombo boli kostoly zasiahnuté explóziou priamo počas konania veľkonočných bohoslužieb.¹⁰

Medzinárodné organizácie, jednotlivé národné štáty a občianska spoločnosť na Západe vo svojich vyjadreniach a politikách súčasný negatívny trend porušovania slobody náboženstva alebo viery intenzívne reflektujú a prispôsobujú tomu svoju zahraničnú politiku. Za zmienku stojí napríklad nedávne uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2019 k usmerneniu Rady EÚ a mandátu osobitného vyslanca EÚ pre podporu náboženstva alebo viery mimo EÚ, ktoré vytyčuje ďalšie kroky EÚ v tejto oblasti.¹¹ Spojené štáty americké a Poľská republika 26. novembra 2018 podpísali spoločné memorandum o užšej spolupráci v oblasti pomoci komunitám postihnutým genocídou a prenasledovaním v posledných rokoch na Blízkom Východe.¹² Poľská republika a Maďarsko tiež v posledných rokoch prehlbujú spoluprácu na konkrétnych humanitárnych projektoch na Blízkom Východe.¹³ OSN a EÚ a jednotlivé štáty, okrem iných, Spojené štáty americké, Spojené kráľovstvo, Nemecko, Dánsko, Fínsko, Litva a Maďarsko disponujú designovanými predstaviteľmi pre podporu slobody náboženstva alebo viery na úrovni štátneho tajomníka, vládneho splnomocnenca, ambasádora so zvláštnym poslaním, či osobitného vyslanca.¹⁴ Títo predstavitelia buď disponujú samostatnými vládnymi úradmi alebo spadajú pod úrad vlády či ministerstvá zahraničných vecí, prípadne rozvojovej spolupráce. V Spojenom kráľovstve, v Nemecku, v Dánsku, v Litve a v Maďarsku úrady designovaných predstaviteľov vznikli v priebehu roku 2018; v zahraničnej politike členských štátov EÚ ide o dôležitý nový trend.

Diskusia o možnostiach zvýšenia úsilia na pomoc prenasledovaným kresťanom vo svete je zvlášť živá v Spojenom kráľovstve, kde minister zahraničných vecí Jeremy Hunt nariadil v decembri 2018 vládny audit za cieľom preskúmať možnosti britskej zahraničnej politiky v tejto oblasti.¹⁵ Predbežné výsledky, publikované na Veľkú noc 2019, potvrdzujú zhoršujúci sa globálny stav dodržiavania slobody náboženstva alebo viery a tiež fakt, že globálne najohrozenejšou skupinou sú práve kresťania. Ako uvádzajú autori auditu, prednostná podpora náboženskej slobody kresťanov v rámci zahraničnej politiky nie je na úkor iných presvedčení,

⁸ https://www.bbc.co.uk/news/resources/idx-sh/Asia_Bibi

⁹ <https://www.theguardian.com/world/2019/mar/15/christchurch-shooting-new-zealand-suspect-white-supremacist-symbols-weapons>

¹⁰ <https://www.bbc.com/news/world-asia-48016994>

¹¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2019-0013+0+DOC+XML+V0//SK>

¹² https://pl.usembassy.gov/mou_usaid/

¹³ <http://www.kormany.hu/en/ministry-of-foreign-affairs-and-trade/news/hungary-and-poland-have-an-identical-view-with-regard-to-migration-processes>

¹⁴ UN: <https://www.ohchr.org/en/issues/freedomreligion/pages/freedomreligionindex.aspx>,

EU: https://ec.europa.eu/europeaid/special-envoy-jan-figel_en,

USA: <https://www.state.gov/r/pa/ei/biog/279094.htm>,

UK: <https://www.gov.uk/government/people/lord-ahmad-of-wimbledon>,

DE: <https://www.bmz.de/en/ministry/leadership/gruebel/index.html>,

DK: <http://um.dk/en/foreign-policy/office-of-the-special-representative-for-freedom-of-religions-or-belief/>,

FIN: <https://um.fi/unit-for-un-and-general-global-affairs>,

LT: <https://twitter.com/janfigel/status/1114581644759977994>,

HUN: <https://en.s4c.news/2018/09/23/tristan-azbej-has-accepted-his-appointment/>.

¹⁵ <https://www.theguardian.com/world/2018/dec/26/jeremy-hunt-orders-global-review-into-persecution-of-christians>

ba práve naopak prináša pozitívne vedľajšie účinky pre ďalšie utláčané náboženské komunity. V tomto duchu autori ponúknu do leta 2019 komplexný audit britskej zahraničnej politiky v tejto oblasti za posledných päť rokov spolu s odporúčaniami do budúcnosti.¹⁶ Tamojšie hlavy anglikánskej a katolíckej cirkvi, canterburský arcibiskup Justin Welby a westminsterský arcibiskup kardinál Vincent Nichols, medzičasom vydali spoločné stanovisko vyzývajúce britskú vládu na väčšiu aktivitu v tejto oblasti.¹⁷ V Nemecku zase katolícki a evanjelickí biskupi v decembri 2017 vydali spoločne už druhú Ekumenickú správu o stave náboženskej slobody kresťanov vo svete, taktiež konštatujúc zhoršujúci sa stav.¹⁸

Predkladateľ oceňuje úsilie, ktoré Slovenská republika doteraz vyvinula v oblasti podpory slobody náboženstva alebo viery. Táto agenda je pevnou súčasťou priorít predsedníctva Slovenskej republiky v Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu na rok 2019¹⁹ a tiež členstva SR v Rade OSN pre ľudské práva na roky 2018 – 2020²⁰. Za ocenenie stojí zvlášť výrazná aktivita v rámci univerzálneho periodického hodnotenia štátov v Rade OSN pre ľudské práva, prostredníctvom ktorého Slovenská republika vydala v oblasti slobody náboženstva a viery 23 odporúčaní.²¹ V decembri 2015 tiež Slovenská republika prijala 149 asýrskych kresťanov ako dobrovoľnú formu spoluúčasti na riešení humanitárnej krízy vyvolanej v Iraku a Sýrii Islamským štátom.²²

V porovnaní s úsilím, ktoré vyvíjajú naši partneri z V4, mnohé členské štáty EÚ, ale aj EÚ a OSN ako celok, miera aktivity Slovenskej republiky v oblasti podpory slobody náboženstva alebo viery výrazne zaostáva. Predkladateľ je presvedčený, že v tejto oblasti existuje významný priestor pre navýšenie úsilia SR. Priestor pre navýšenie úsilia existuje predovšetkým v zahraničnej politike prostredníctvom členstva SR v OSN a v EÚ, ďalej tiež prostredníctvom bilaterálnych vzťahov, rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci. Aktivity našich partnerov z V4 a ďalších štátov a medzinárodných organizácii môžu v tomto ohľade poslúžiť ako inšpirácia pre konkrétne kroky v tejto oblasti. Možnosti osvedčených nástrojov na podporu slobody náboženstva alebo viery okrem iného zahŕňajú vytvorenie predstaviteľov pre túto tému na vládnej alebo diplomatickej úrovni (komisár, splnomocnenec, respektíve ambassador-at-large), grantové schémy pre pomoc prenasledovaným náboženským komunitám, podpora prenasledovaných komunit prostredníctvom poskytovania štipendií pre štúdium na slovenských univerzitách, monitorovanie dodržiavania náboženských slobôd vo svete prostredníctvom pravidelných alebo aktualizáčných správ, národný deň spomienky na prenasledovaných pre vieru alebo presvedčenie, informačné kurzy pre pracovníkov diplomatickej a štátnej služby, vytvorenie platforiem pre medzináboženský dialóg na pôde vlády alebo zastupiteľských úradov, pomoc tretím krajinám v implementácii ľudskoprávných odporúčaní prostredníctvom zastupiteľských úradov, alokovanie dedikovaných prostriedkov v rámci oficiálnej rozvojovej spolupráce, posilnenie akcieschopnosti v poskytovaní humanitárnej pomoci či pomoc v konkrétnych krízových prípadoch napríklad prostredníctvom poskytnutia azylu.

¹⁶ <https://christianpersecutionreview.org.uk/interim-report/>

¹⁷ <https://catholicherald.co.uk/news/2019/04/17/christians-facing-unprecedented-persecution-catholic-and-anglican-prelates-warn/>

¹⁸ https://www.ekd.de/ekd_de/ds_doc/oekumenischer_bericht_religionsfreiheit2017.pdf

¹⁹ <https://www.mzv.sk/zahranicna-politika/predsednictvo-slovenska-v-obse/program-a-priority>

²⁰ <https://www.mzv.sk/kandidatura-sr-do-rady-osn-pre-ludske-prava-na-roky-2018-2020>

²¹ <https://www.upr->

[info.org/database/index.php?limit=0&f_SUR=All&f_SMR=155&order=&orderDir=ASC&orderP=true&f_Issue=All&searchReco=&resultMax=300&response=&action_type=&session=&SuRRgrp=&SuROrg=&SMRRgrp=&SMROrg=&pledges=RecoOnly](https://www.upr-info.org/database/index.php?limit=0&f_SUR=All&f_SMR=155&order=&orderDir=ASC&orderP=true&f_Issue=All&searchReco=&resultMax=300&response=&action_type=&session=&SuRRgrp=&SuROrg=&SMRRgrp=&SMROrg=&pledges=RecoOnly)

²² <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=na-slovensko-prislo-149-asyrskych-krestanov>

So zreteľom na bolestné skúsenosti s potlačovaním náboženskej slobody na Slovensku v priebehu 20. storočia a tiež významné miesto Sviečkovej manifestácie v európskych dejinách zápasu o náboženské a občianske slobody predkladateľ vyjadruje svoje presvedčenie, že navýšenie úsilia v tejto oblasti je osobitou morálnou povinnosťou Slovenskej republiky.

Anna Verešová v. r.
predsedníčka Výboru NR SR pre ľudské práva a národnostné menšiny

129

U z n e s e n i e
Výboru Národnej rady Slovenskej republiky
pre ľudské práva a národnostné menšiny

z 13. júna 2019

k návrhu na prijatie uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane slobody náboženstva alebo viery a pomoci prenasledovaným kresťanom a iným náboženským komunitám vo svete

Výbor Národnej rady Slovenskej republiky
pre ľudské práva a národnostné menšiny

A. s ú h l a s í

s návrhom na prijatie uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane slobody náboženstva alebo viery a pomoci prenasledovaným kresťanom a iným náboženským komunitám vo svete,

B . s c h v a ľ u j e

text návrhu uznesenia, ktorý je v prílohe tohto uznesenia výboru,

C. u k l a d á

predsedníčke výboru Anne Verešovej

- doručiť návrh uznesenia predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky v súlade s uznesením Národnej rady Slovenskej republiky o elektronickom podávaní a doručovaní materiálov,
- vystúpiť na schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky a uviesť návrh výboru na prijatie uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky

Natália Blahová v. r.
Augustín Hambálek v. r.
overovateľ

Anna Verešová v. r.
predsedníčka výboru